

Pittig & puntig

Mooiste boek? "Der Stern der Erlösung van Franz Rosenzweig."

Mooiste film? "The Belly of an Architect (1986) van Peter Greenaway."

Belangrijkste element van vriendschap? "Duurzaamheid."

Godsbeeld? "Hij is creativiteit, dynamiek en sterkte. Hij is overal, de hele schepping is een uiting van Hem. God ontwikkelt zich ook. Hij verandert in zijn relatie met mensen, bijvoorbeeld met Adam, Abraham en Mozes."

Levensmotto: "Je hoeft je werk niet te voltooien, maar je mag je er ook niet vanaf laten brengen."

jezelf en je situatie leren. Dat geldt tevens voor problemen die je ervaart; ik heb het uiteraard niet over de shoa, die is zinloos."

Gelukkig de zachtmoedigen. Ben jij dat?

"Ik ben allergisch voor dit begrip, want het is zo christelijk. Jezus was zachtmoedig. Betekent het vriendelijk, niet heftig? Ik houd juist van heftige mensen die durven, ook als ze falen, maar dan toch weer een stap durven zetten."

Hoe zou je jezelf typeren?

"Iemand met een sterke mate van toewijding. Dat trekt me trouwens wel in Jezus aan: Hij heeft zich vol overgave aan zijn zaak gegeven."

Waarom heb jij veel weerstand tegen Jezus?

"Hij zegt dat Hij dé zoon van God is, maar dat zegt me niets. Wij zijn allemaal kinderen van God. Bovendien moet verlossing meetbaar zijn en daar zie ik niets van. Wij zijn nog niet verlost, maar allemaal op weg. Met de komst van de Messias breekt een wereld aan waarin ieder mens van alle ellende is verlost, zoals honger en oorlog. Christenen hebben een ander beeld van de Verlosser, namelijk Iemand die je van zonden bevrijdt, zodat je bij God kunt

komen. Maar daar hebben we onze rituelen voor en God is al zo dichtbij, die kun je zelfs bevechten. Ik ben aanhangster van een stroming waarin intimiteit met God en God in jou wordt benadrukt."

Zijn er nog meer rituelen voor jou belangrijk?

"De talliet, de gebedsmantel. Toen ik 'm voor het eerst droeg voelde ik vooral twee dingen: Gods aanwezigheid die je omhult en drieduizend jaar joodse traditie die ineens op mijn schouders lag."

Je wilt ook rituelen creëren voor nieuwe levenssituaties.

"Ja, de oude kun je nieuw interpreteren, omdat levenssituaties niet meer dezelfde zijn als in de Middeleeuwen. Zo is niet voor iedereen het huwelijk de belangrijkste gebeurtenis, maar bijvoorbeeld het feit dat je een ziekte hebt overleefd. Nou, hoe ga je dat heiligen? Een vrouw sprak me eens aan omdat zij een abortus had laten plegen, omdat haar kind een genetische afwijking zou hebben. Tijdens Yom Kippoor waarbij je denkt aan de dode zielen, voelde ze ineens dat kind in haar 'werken'. De herinnering aan dat dode moment kwam boven. We hebben er samen over gepraat. Het bleek dat het kind nog in het ziekenhuis geconserveerd lag. Ze wil hem nu laten begraven naast haar grootvader. Ze wil ook in een mikwe (een ritueel bad) duiken om een spirituele en lichamelijke vernieuwing mogelijk te maken. Ik hoop dat zij genade na pijn zal ervaren."

Je bent bijna psycholoog.

"Dat moet je als rabbijn ook zijn. Ha! Freuds grootvader was rabbijn. Als je de Talmoeleest, dan denk je: was Freud nodig? Alles wat hij beweerde, staat in de Talmoele!"

'Verlossing moet meetbaar zijn en daar zie ik niets van'